

Heieind 10 Lierop

Cultuurhistorische beschrijving en waardestellend rapport van de langgevelboerderij aan Heieind 10 in het dorp Lierop, gemeente Someren

Opdrachtgever: Crijns Rentmeesters te Someren
Uitvoering: Cultuurhistorisch Bureau Hüsken en Zoon
Jos en Bauke Hüsken

september 2017

Inleiding

Op verzoek van de heer M. Crijns van Crijns Rentmeesters, die namens de eigenaar Van Hal van het pand Heieind 10 Lierop handelde, hebben wij dit rapport opgesteld.

De eigenaar van het pand wil zijn boerderij splitsen in twee wooneenheden. Woningsplitsing is mogelijk, indien een pand als monument is opgenomen op de gemeentelijke lijst van monumenten of indien een pand het kenmerk “cultuurhistorisch waardevol” heeft.

De eigenaar verwacht een discussie over de monumentwaardigheid van zijn pand.

Op 3 augustus 2017 hebben wij de boerderij bezocht. Na een uitleg over de status van de boerderij en de behoefte om deze in twee wooneenheden te willen splitsen, hebben wij uitgebreid onderzoek gedaan. Wij hebben ons daarbij op twee zaken geconcentreerd.

1. De zichtbare overblijfselen van de bouwhistorie die in het interieur van dit pand terug te vinden zijn.
2. De bouwhistorische staat van de boerderij, herkenbaar in het exterieur.

Dit waardestellend rapport beschrijft de bouw- en cultuurhistorische eigenschappen en bijzonderheden van dit gebouw. Via een zogenaamde matrix zal daarna kunnen worden bepaald, of dit pand over voldoende kwaliteit beschikt om als “monumentaal” of “cultuurhistorisch waardevol” te worden gekenmerkt.

Deze rapportage is opgesteld volgens de “Richtlijnen Bouwhistorisch Onderzoek, lezen en analyseren van cultuurhistorisch erfgoed, Den Haag 2009” en bestaat globaal uit drie onderdelen:

- Eerst hebben wij de bouwkundige geschiedenis van het pand met behulp van de kadastrale archieven summier onderzocht.
- Met behulp van zelfgemaakte digitale foto-opnamen hebben wij beschreven waaruit de waardevolle elementen van zowel exterieur als interieur bestaan.
- Vervolgens is de matrix ingevuld. In dit stramien worden alle verschillende onderdelen gewaardeerd, aan de hand waarvan de bouw- en cultuurhistorische waarde kan worden bepaald.

Eindhoven, september 2017

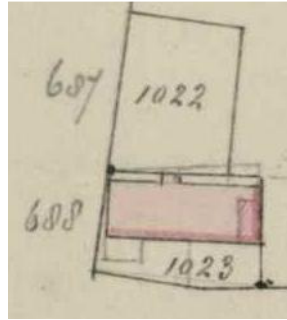
Cultuurhistorische beschrijving en waardestelling van de langgevelboerderij aan Heieind 10 in het dorp Lierop, gemeente Someren

Algemeen

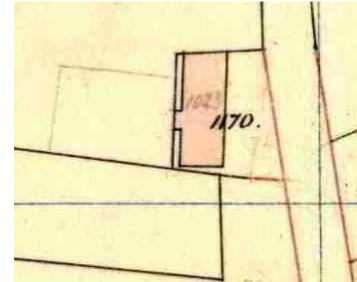
Langgevelboerderij onder wolfdak, grotendeels daterend uit 1859, toen een 'gedeeltelijke herbouw' van de oorspronkelijke boerderij plaatsvond. Vermoedelijk eveneens in 1859 is een bestaande eikenhouten constructie van ankerbalkgebinten opnieuw in elkaar gezet.

Een vergelijking van de boerderij in 1832 (links), in 1859 (midden) en in 1871 (rechts). Duidelijk zichtbaar is de uitsparing in de oostelijke gevel. In 1832 zouden we kunnen spreken van een "krukhuis", terwijl de gevel in 1859 is rechtgetrokken. Een krukhuis is in principe een hallenhuisboerderij, waarvan het woongedeelte op een gegeven moment is vergroot.

Een deel van de oude oostgevel is in 1859 in de boerderij opgenomen. Dit geveldeel is opgebouwd uit zonstenen, bakstenen die niet gebakken zijn, maar in de hete zon werden gedroogd. Vermoedelijk was dit geveldeel met een overkapping tegen regen en wind beschermd.

De uitbouw aan de zuidelijke gevel links is in 1859 verdwenen, het noordelijke deel van het pand is ingekort en er is een klein uitbouwje toegevoegd. Het kaartje uit 1871 laat zien dat uitsluitend enkele perceelgrenzen zijn gewijzigd; aan de boerderijvorm is toen niets gewijzigd.

Een van de ankerbalkverbindingen in de boerderij. De hier gefotografeerde verbinding is origineel uit het oude hallenhuis afkomstig. Hier zijn geen sporen van hergebruik zichtbaar.

Een gebint waarin duidelijk de sporen van hergebruik zichtbaar zijn. In de stijl is aan de bovenzijde een gat gekapt, waarin ooit een balk was verankerd. Die is echter verdwenen.

De korbeel, de balk die de stijl met de ankerbalk verbindt, vertoont twee grote hielen, die een ondersteunende functie hebben gehad.

Tallose sporen van hergebruik wijzen op deze vernieuwing. Opmerkelijk is dat men bij de herbouw opnieuw gekozen heeft voor een (verouderde) constructie van ankerbalkgebinten, een constructie die doorgaans tot ca. 1750 voorkomt. Na die tijd plaatst men een nieuwe kapconstructie doorgaans op de dragende stenen gevels, waarna sprake is van de bekende langgevelboerderij.

De boerderij staat aan de rand van het dorp Lierop, aan de straat Heieind, die in 1832 nog de 'Heieindsche Straat' genoemd werd.

Eenlaagse uitbouw onder lessenaarsdak aan achterzijde.

Eenlaagse schuur onder zadeldak achter de boerderij, vermoedelijk daterend uit 1960.

Volgens de foto- en film databank Noord-Brabant zou de boerderij in 1990 gerestaureerd zijn.

Slechts een deel van de boerderij wordt gebruikt als woning. Dit gedeelte is ongeveer vijf tot tien jaar geleden verbouwd ten behoeve van bewoning. Sinds die tijd is de eigenaar bezig geweest met een verbouwing van de boerderij aan de bedrijfszijde, een verbouwing die tot op de dag van vandaag niet voltooid is.

Algemene beschrijving van het exterieur

De boerderij is opgetrokken in schoon metselwerk van rode handvormbaksteen in kruisverband. Metselwerk is op diverse plaatsen vernieuwd in de afgelopen decennia. De oude muurdelen hebben rode en lichtrode bakstenen en gecementeerde voegen, de vijf tot tien jaar oude muurdelen zijn opgebouwd uit hergebruikte rode handvormbakstenen en zijn op dit moment nog niet vol gevoegd. Deze laatst genoemde muurdelen bevinden zich in de noordelijke achtergevel van de boerderij, in de westelijke zijgevel, in het linkerdeel van de zuidelijke voorgevel en in het rechterdeel van de oostelijke zijgevel. In het rechterdeel van de zuidelijke voorgevel en in de oostelijke zijgevel bevinden zich de oudste geveldelen van de boerderij. Aan de voorzijde, geheel links, steekt de gevel enigszins uit. Eenlaagse uitbouw onder lessenaarsdak aan achterzijde. Het wolfdak van het pand is gedeeltelijk gedekt met riet, gedeeltelijk met grijze oude holle dakpannen.

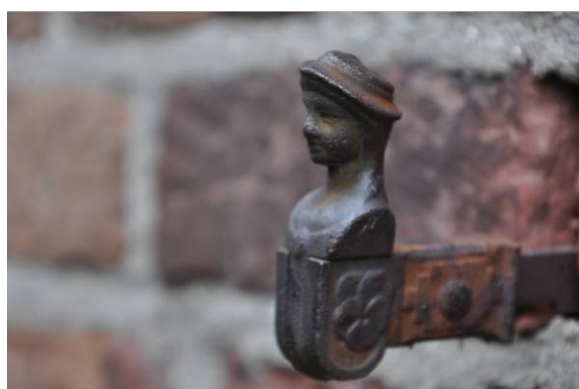
De zuidelijke voorgevel

Het rechter- en middendeel van de voorgevel heeft een grijze gecementeerde plint. Het gemoderniseerde uitstekende linkerdeel van de gevel heeft een plint van grijze kalkzandstenen.

Het oorspronkelijke woongedeelte van de boerderij bevindt zich in het rechterdeel van de boerderij. In de voorgevel rechts de oorspronkelijke voordeur, uitgevoerd in een boven- en onderdeur van houten kraaldelen. Koperen deurknop en koperen deureklopper in de vorm van een leeuwenkop. De deur is gevat in houten kozijnen en staat boven een granito drempel. Geprofileerd houten deurekalf. Boven de deur een vierruits bovenlicht, waarvan de

raamwerken rondom de ruiten in een extra raamwerk gevat zijn, dit alles binnen de deurkozijnen. Boven het bovenlicht een halfsteense rollaag.

Links van de deur een kloostervenster met diep liggend twaalfruits onderraam en een achtruits klepraam als bovenraam. Vermoedelijk dateert dit venster geheel of gedeeltelijk uit 1859. Onder het venster een houten raamdorpel. Het onderraam kan gesloten worden door twee donker geschilderde houten luiken, voorzien van dwarsklampen en metalen geheng. Zowel boven het venster als eronder een halfsteense rollaag. De luiken kunnen tegen de muur bevestigd worden door middel van metalen luikvastzetters in de vorm van een buste en hoofd van een persoon met een afgeplat hoedje. Rechts van de deur heeft oorspronkelijk ook een dergelijk kloostervenster gezeten, maar dit is enkele jaren geleden verwijderd. Bij het verwijderen van dit venster, heeft men ook het metselwerk boven en onder het venster, inclusief het gedeelte van de plint verwijderd en sindsdien niet meer dichtgezet. Een stuk bouwzeil geeft nu enige bescherming tegen regen en wind.

Afbeeldingen zuidelijke voorgevel:

Boven: voordeur met bovenlicht en onder een granito-drempel.

Midden: het kloostervenster, waarvan alleen de onderzijde met blinden kan worden gesloten.

Onder: in de voorbije jaren is het kloostervenster op deze plaats verwijderd. De muuropening wacht nog op invulling.

Een van de stalvensters met een centraal rondlicht met zonversiering. De versiering is hier aan de binnenzijde met witte kit aangebracht.

Links van het nog bestaande kloostervenster, in baksteenwerk dat vermoedelijk in 1990 is vernieuwd, een verdiept, getoogd, stalen, vierruits stalvenster met centraal rondlicht. Aan de binnenzijde is het zonmotief van het stalraam extra benadrukt door het aanbrengen van vier diagonale strepen van witte kit. Onder het venster een halfsteense rollaag. Boven het venster een halfsteense segmentboog.

Foto uit de beeldbank van de foto- en film databank Noord-Brabant, gemaakt kort na de verbouwing in 1990.

De brede dubbele deeldeur is verwijderd en vervangen door een nisloggia. De originele houten latei is nog steeds aanwezig.

Links van het stalvenster bevindt zich een gevelopening waar vroeger deeldeuren gezeten hebben. De deuren zijn in de loop der jaren verwijderd en men heeft hier een nisloggia gecreëerd die ongeveer een meter diep is. De verdiepte gevel is voorzien van een modern houten raamwerk met vier forse langwerpige verticale ruiten. Het geheel loopt niet door tot aan de grond, want daar staat een gemetselde plantenbak. De dagkanten van de loggia zijn opgebouwd in schoon metselwerk van rode baksteen in een halfsteens verband. Vooraan in de gevel bevindt zich boven de gevelopening een originele, licht gebogen houten latei. Centraal in deze latei een opening ten behoeve van de (inmiddels verdwenen) deeldeuren. Boven de houten latei een halfsteense rollaag die, evenals de latei, licht gebogen is en dus ook als een segmentboog beschouwd kan worden. Boven deze rollaag/segmentboog is het metselwerk wat verzakt door de ouderdom. Ook in het metselwerk rondom de nisloggia restanten van de deeldeuren in de vorm van ijzeren duimen. Links van de nisloggia een stalraam dat gelijk is aan het stalraam rechts in de gevel.

Links in de voorgevel is een tweede staldeur vervangen door een groot venster, dat op het grondniveau beëindigd wordt. In dit deel zijn drie verschillende bouwfasen met dito kleur en voegwerk te ontdekken.

Uiterst links in de gevel een aantal kleine houten vensters, die de vernieuwde huiskamer van licht voorzien. De buitengevel is hier opnieuw gevoegd.

Verder naar links in de gevel een forse moderne raampartij, bestaande uit grote langwerpige bovenramen en kleinere onderramen. De ramen liggen verdiept ten opzichte van het houten kozijnwerk eromheen. Het centrale bovenraam kan geopend worden. Onder het venster een loodslabbe. Boven het venster een halfsteense rollaag. Rondom dit venster is het metselwerk enige jaren geleden vernieuwd.

Links van dit forse venster steekt de gevel, diagonaal, ongeveer een meter naar voren. Het metselwerk is hier enige jaren geleden vernieuwd. In dit gedeelte zijn plinten opgenomen, bestaande uit vier lagen van grijze kalkzandstenen. In het zuidelijke deel van deze uitbouw zijn drie nagenoeg vierkante houten vierruits vensters opgenomen. De vensters fungeren als valramen. Onder en boven de vensters halfsteense rollagen.

Even onder de dakrand van het rechterdeel van de zuidelijke voorgevel een schuin geplaatst houten boeiiboord.

De westelijke zijgevel

Ook deze westelijke zijgevel is enkele jaren geleden geheel vernieuwd, waarbij de oorspronkelijke gevel gesloopt is en de nieuwe gevel ongeveer een halve meter naar binnen is gebouwd. Hierdoor sluiten de dakranden en de dakvoet van het wolfeind niet meer aan op de gevel, maar steken deze iets uit ten opzichte van de gevel.

De gevel heeft een plint van grijze kalkzandstenen. Ongeveer centraal in de gevel een kleine gevelopening met een enkelruitsvenster. Uiterst links in deze gevel is de gevel opengewerkt ten behoeve van een terras-loggia. In de hoek hiervan staat een gemetselde penant.

De oostelijke zijgevel

De zijgevel is aan de rechterzijde iets verbreed, maar heeft nog steeds het uiterlijk van de 19e-eeuwse boerderij.

De plint in deze gevel is gecementeerd. Het kloostervenster met klapraam en luiken.

De oostelijke zijgevel is, evenals een groot gedeelte van de voorgevel nog vrij goed geconserveerd. Het rechterdeel van deze asymmetrisch opgebouwde gevel is enige jaren terug vernieuwd. Hier is de gevel iets verhoogd ten opzichte van de voorgevel. In het moderne metselwerk een plint van grijze kalkzandstenen. De plint van de oudere muurdelen is grijs gecementeerd.

Ongeveer centraal op de begane grond een geluikt kloostervenster, gelijk aan het kloostervenster van de voorgevel. Ook hier luikvastzetters in de vorm van hoofdjes met platte hoedjes.

Het kelderlicht met traliewerk. De plint wordt hier doorbroken.

Het opkamerraam dat nog niet gereed is. Alleen de houten kozijnen zijn geplaatst.

Rechts in de gevel, nog binnen het oude metselwerk, een verdiept kelderlicht, voorzien van een traliewerk. Dit kelderlicht bevindt zich deels in de plint. Boven het kelderlicht, in modern baksteenwerk, een opkamervenster. Dit venster is nog in aanbouw; het heeft geen raam, alleen kozijnen en een raamdorpel ontbreekt. Hier is een gevelopening in het metselwerk. Boven het raamwerk een halfsteense rollaag.

Het anker, dat het cijfer "1" vormt, is op een gebruikelijke manier door de muur in een balk bevestigd. De overige cijfers zijn met schroeven tegen de muur vastgezet.

Het zolderraam kan met een houten luik worden afgesloten. Ook hier de metalen luikvastzetters in de vorm van een mannenkopje op buste.

Ter hoogte van de (inmiddels verdwenen) balklaag bevindt zich links en midden links in de gevel een eenvoudig ijzeren staafanker. Tussen 1991 en 2017 heeft men rechts van het linker-anker de smeedijzeren cijfers '8', '5' en '0' tegen de muur geschroefd. Ten onrechte worden hiermee jaartalankers uitgebeeld die het jaartal '1850' tonen. Zoals reeds vermeld, is de boerderij in het jaar 1859 grotendeels herbouwd. De jaartalankers zijn daarmee 'historiserend fictief'. Links in het schuine deel van de gevel vlechtingen. Daarboven een eenvoudige houten windveer. Ook in het gemoderniseerde metselwerk rechts zijn vlechtingen aangebracht. Hier ontbreken windveer en waterbord.

Ongeveer centraal in de gevel, ter hoogte van de zolderverdieping een houten kozijn dat afgesloten kan worden met een houten luik dat naar rechts toe opent. Hierachter een luikvastzetter in de vorm van een hoofdje met een plat hoedje. In de vier hoeken van de kozijnen zijn houten toognagels zichtbaar. Dit kozijn dateert vrijwel zeker van 1859 of ouder. Onder de geluikte gevelopening een halfsteense rollaag.

De noordelijke achtergevel

In 1955 vond er volgens het kadaster een 'vernieuwing' aan het pand plaats. Deze vernieuwing bestond onder meer uit het verbouwen van de gehele achtergevel of delen daarvan. Anno 2017 bestaan deze muurdelen nog steeds, maar rond 2010 heeft men op ongeveer 30 centimeter tot een meter afstand van de geveldelen uit 1955 een nieuwe achtergevel gebouwd, waardoor de muurdelen uit 1955 tot binnenmuren verworden zijn.

De achtergevel bestaat hier in feite uit een (zichtbare) buitengevel en een binnenwand, die daar 30 cm. tot een meter achter staat.

Ook in deze nieuwe achtergevel bestaat de plint uit enkele lagen kalkzandstenen. In de gevel, links van de uitbouw zijn twee paren rechthoekige houten kozijnen met tussendorpels geplaatst. Ramen en ruiten zijn nog niet aangebracht. Ter plaatse van de raamdorpels

zijn de gevels open. Boven de kozijnenparen halfsteense rollagen. Achter de vensteropeningen is de gevel uit 1955 zichtbaar met daarin opgenomen vensters uit dezelfde bouwperiode.

In de oostelijke zijgevel van de uitbouw is een gevelopening gemaakt met houten kozijnen. Direct daarachter bevindt zich in de gevel uit 1955 een houten deur met drieruits raamvenster. Deze deur is gevat in houten kozijnen. Rechts van de deur is het metselwerk uit 1955 nog te zien. Onder de deur een betonnen drempel. Boven de deur een halfsteense rollaag.

Ook aan deze zijde bestaat de achtergevel uit een dubbele muur, die in de deuropening op een surrealistische manier zichtbaar is.

Rechts van de achterbouw een fors kozijnwerk, waarin dubbele tuindeuren zullen worden gezet en twee zijramen met een tussendorpel.

In de noordelijke gevel van de uitbouw zijn een deurkozijn en een raamkozijn opgenomen. Deur en raam ontbreken nog. Boven beide gevelopeningen een halfsteense rollaag. De deuropening kan niet betreden worden; direct achter de deur is een blind muurdeel uit 1955 zichtbaar. Het westelijke zijgeveltje van de uitbouw is blind.

Direct rechts van de uitbouw een zeer fors drieledig kozijnwerk. Centraal een forse, nagenoeg vierkante gevelopening, bedoeld voor een dubbele deur die hier ooit zou moeten komen. De kozijnen links en rechts hebben tussendorpels. De ruimtes onder deze tussendorpels zijn groter dan de ruimtes erboven. Boven het gehele driedelige kozijnwerk een lange steense rollaag.

De twee vierruits vensters die in het vernieuwde woondeel direct naast elkaar zijn geplaatst.

Dit vernieuwde woondeel is op deze plaats reeds geheel afgewerkt. Het metselwerk is gevoegd, maar de afwerking voor de afvoerpijp voor de keuken is nog niet klaar.

Verderop naar rechts twee naast elkaar geplaatste houten vierruits vensters. Boven en onder de vensters steense rollagen. Rechts hiervan twee achtruits tuindeuren, gevat in houten kozijnen. Hieronder een houten drempel. Boven de tuindeuren een steense rollaag. Uiterst rechts is de gevel opengewerkt ten behoeve van een terras-loggia. Boven de gevelopening in de achtergevel een ongeschilderde houten balk. Aan de binnenzijde van deze loggia een vierruits venster, een moderne glas-paneeldeur en een klein enkelruits venster dat als valraam dient. Halfsteense rollagen boven de deur en boven en onder de vensters in dit deel van het pand.

Het dak

Het wolfdak is voor het grootste gedeelte belegd met riet dat zijn beste tijd gehad heeft. De dakvoeten van het noordelijke en zuidelijke dakschild zijn belegd met grijze oude holle dakpannen. De dakvoet boven het rechterdeel van de achtergevel is bovendien belegd met kunststof golfplaten. Hierboven, in het rieten deel van dit dakschild, drie dakramen. Op de nok van het dak liggen rietvorsten. Ongeveer centraal op de nok een gemetselde schoorsteen en een opening in het dak, op de plaats waar voorheen een schoorsteen zat.

Het interieur

Het interieur van de boerderij aan Heieind 10 in Lierop bestaat ruwweg uit twee aparte onderdelen. Allereerst een volledig afgetimmerde en bewoonde woning in het westelijke deel van de boerderij. Volgens een vriend van de eigenaar/bewoner zou de kap van dit gedeelte nog onbewerkt en origineel zijn.

Tussen het vernieuwde woongedeelte en de grote open ruimte staat een nieuwe topgevel, opgebouwd uit schoon metselwerk van lichtrode betonstenen in een halfsteensverband.

Ten tweede is er een groter onbewoond deel in het oostelijke deel van de boerderij. Dit gedeelte bestaat uit één grote ongedeelde ruimte. In deze ruimte staan drie ankerbalkgebinten en een gebint dat lijkt op een ankerbalkgebint, maar geen verankering heeft. Dit gebint is het op één na westelijke gebint in de grote open ruimte. De gebinten dragen de kap en zijn voorzien van gehakte telmerken die vermoedelijk in 1859 zijn aangebracht bij de herbouw van de boerderij. Overal in de gebinten zien we dan ook sporen van hergebruik.

Afbeelding van de schuur/stal, kijkend vanuit het inmiddels voltooide woonhuis. De rij ankerbalkgebinten in de boerderij op een afbeelding van enige tijd geleden, toen het interieur nog bedekt was met keramische tegels.

De bovenzijde van het muurtje dat in de schuur staat, en met zongedroogde bakstenen is opgebouwd. Op de wand nog sporen van blauwe verf, die in veel melkveeboerderijen als bescherming tegen vliegen werd aangebracht.

Nagenoeg alle tussenmuren in het voormalige woongedeelte, alsmede de brandmuur met haard en rookkanaal tussen de voormalige stal en de deel zijn in de loop der jaren verwijderd. De enige overgebleven muurdelen betreffen een met kalk gevoegde muur van lichtrode zonstenen of adobes. De muur staat haaks tegen de voorgevel, van buiten af gezien direct rechts van de voormalige voordeur. De muur staat recht onder het meest oostelijke ankerbalkgebint.

Op de kadastrale hulpkaart van 1859 is te zien dat ter hoogte van deze muur een oorspronkelijke zijgevel van de boerderij stond voordat deze in 1859 verbouwd werd. Omdat zongedroogde stenen uit elkaar vallen als ze worden blootgesteld aan regen, werden dergelijke stenen uitsluitend als binnenmuren gebruikt. Vermoedelijk is de overgebleven muur dan ook een gedeelte van de oorspronkelijke binnenmuur van een oude zijgevel en dateert deze muur van vóór de verbouwing in 1859. Het is bekend dat er in Uden in de 19e eeuw een fabriek stond waar zonstenen werden gefabriceerd. Of deze stenen daar ook gemaakt zijn, is niet bekend.

De kelder met in de buitengevel het getraliede kelderraam. De rechterwand (niet op de foto zichtbaar), is opgebouwd met zogenaamde appelbloesembakstenen. Boven de kelder de plaats van de opkamer. Ook in de kelder blauwe verf op de muren.

De schoorsteen in deze ruimte staat niet op de plaats, waar deze oorspronkelijk gezeten heeft. Deze is, te oordelen naar de vorm van de schoorsteen op het dak, vermoedelijk tijdens de verbouwing in de jaren '50 op deze plaats gebouwd.

In de noordoosthoek van de boerderij bevindt zich een kelder waarvan de bakstenen zijmuren en het gewelfde gestucte bakstenen plafond nog resteren. Ook het betonnen vloertje van de opkamer is nog aanwezig. Op het vloertje van de kelder liggen hardgebakken vloertegels met een blokmotief, bestaande uit roodbruine, zwarte en witte blokken. De binnenwanden van het keldertje zijn gestuct en deels zwart en deels blauw geschilderd.

De kap van het pand is belegd met riet. De onderste helft van de kap heeft grijze oude holle pannen. Binnen is het riet zichtbaar. Anders dan de conditie van het riet aan de buitenzijde doet geloven, is de conditie binnen in de kap wonderwel goed. Het gat in het dak, waar een schoorsteen heeft gestaan, vormt een bedreiging voor de algehele conditie van de ruimte. Regen heeft hier vrije toegang.

In het westelijke deel van de grote open ruimte staat een losse gestucte haard met een rookkanaal dat via de schoorsteen naar buiten wordt geleid. Het geheel dateert vermoedelijk uit de jaren '50. De brandmuur tussen de stal en de deel is vermoedelijk enkele jaren geleden verdwenen, zo ook een haard en een rookkanaal op die plek. In de top van het dak zit hier een open gat waar regen en wind vrij spel hebben. Op de ankerbalk van het gebint dat bij deze brandmuur stond, zijn brandsporen te zien.

De kap van de boerderij is opgebouwd met rechthoekige houten sporen. Slechts enkele daarvan zijn in de voorbije decennia vernieuwd, het merendeel lijkt nog origineel uit de 19e eeuw te stammen.

Waardering, conclusie en advies

Beleefde kwaliteit

De schoonheid of esthetische kwaliteit komt bij dit object tot uiting in de traditionele verschijningsvorm van de langgevelboerderij, waarin duidelijk de stal, de deel en het (voormalige) woongedeelte met opkamerraam en kelderraampje te herkennen zijn. De dakbedekking met deels oude holle pannen, deels riet en de wolfeinden. In de oostelijke zijgevel de boerenvlechtingen. Het huidige opkamerraam past, in combinatie met het authentieke kelderraam, in de traditionele opzet van de gevel.

De esthetische kwaliteit van het linkerdeel van de zuidelijke voorgevel, de westelijke zijgevel, het rechterdeel van de oostelijke zijgevel en de gehele achtergevel is beperkt, door recente vernieuwingen. Toch zijn deze op een traditioneel verantwoorde manier uitgevoerd. De toevoegingen van de forse vensters in de voorgevel zijn duidelijke minpunten. Enkele authentieke gevelopeningen, zoals de oorspronkelijke voordeur, het kloostervenster, de luikvastzetters in de vorm van mannenkopjes met buste en hoedje verhogen de beleefde waarde.

De herinnerbaarheid is in de authentieke geveldelen, alsmede de uiterlijke verschijning van de boerderij af te lezen, maar dit geldt eveneens voor het interieur, waarbij de traditionele

ankerbalkgebinten een verwijzing zijn naar de manier waarop eeuwen lang gebouwd werd. Hoewel de gebinten in de meeste gevallen hergebruikt zijn, is de herinnerbaarheid hier hoog. Ook de aanwezigheid van de kelder en de oude zijgevel met zonstenen dragen bij aan de herinnerbaarheid van de boerderij.

Fysieke kwaliteit

Het pand heeft door de vele verbouwingen behoorlijk ingeboet aan gaafheid en geconserveerdheid. Toch zijn nog enkele belangrijke onderdelen bewaard gebleven, zoals in de vorige paragraaf reeds opgemerkt onder 'schoonheid' en 'herinnerbaarheid'. Omdat momenteel nog steeds aan de restauratie van het pand wordt gewerkt, is er veel aan te merken op de bouwkundige staat van het pand. Indien deze restauratie op een verantwoorde manier worden uitgevoerd, zal de bouwkundige waarde ook worden vergroot.

Inhoudelijke kwaliteit

De boerderij staat aan de rand van het dorp Lierop, maar bezit wel alle kenmerken van een gebouw in een typisch agrarisch gebied. De boerderij zoals deze momenteel nog bestaat, is een oorspronkelijke hallenboerderij, opgebouwd uit ankerbalkgebinten. In het midden van de 19e eeuw is deze boerderij verbouwd tot langgevelboerderij, waarbij opnieuw gebruik gemaakt is van de traditionele ankerbalkstructuur. Hierdoor is de geschiedenis van het pand goed af te lezen. De verschillende bouwfasen zijn te herkennen. Hoewel de huidige gebinten dus medio 19e eeuw opgebouwd zijn, is dit type van constructie toch schaars geworden. In veel gevallen is bij een dergelijke verbouwing gekozen voor een constructie met dragende muren.

Conclusie

Als de boerderij slechts op exterieur gewaardeerd zou zijn, dan zou het pand wat ons betreft niet als cultuurhistorisch waardevol aangewezen worden. De monumentale en tevens authentieke elementen van het pand zijn minder opvallend dan de vele vernieuwingen die het pand heeft ondergaan, vooral wat een van de zijgevels en de achtergevel betreft. Doordat we ook het interieur van de boerderij bekeken hebben, en daar een (herbouwd) ankerbalkgebint, een authentieke gewelfde kelder en een oorspronkelijke zijmuur met zonstenen aangetroffen hebben, is de algehele monumentale waarde van het complex aanzienlijk verhoogd. De vele verbouwingen leiden ertoe dat we het geheel niet als monumentaal bestempelen, maar een waardering als cultuurhistorisch waardevol is hier wat ons betreft zeker aan de orde.

Advies

Ons advies luidt om de boerderij op zeer korte termijn eerst geheel wind- en waterdicht te maken, om zo verdere aftakeling van de originaliteit tegen te gaan. Bij de nodige restauratie van de boerderij dient deze wat ons betreft zoveel mogelijk in de originele staat verbouwd te worden. Verdere sloop en vernieuwing van (gevel)delen is ongewenst. De gevels dienen netjes gevoegd te worden. De invulling van de nu lege vensters dient op een verantwoorde manier te gebeuren, waarbij gebruik gemaakt wordt van houten onderdelen. Indien mogelijk wordt het kloostervenster in de gevelopening geheel rechts in de voorgevel gereconstrueerd. De kap dient opnieuw gedekt te worden met riet.

De oude holle dakpannen dienen behouden te worden.

Ons advies is om de nisloggia in de voorgevel opnieuw te voorzien van houten deeldeuren. Deze mogen te allen tijde open staan, maar de aanwezigheid van deuren die dicht kunnen, is hier een pre. Het wolfeind aan de westzijde van de boerderij dient verbouwd te worden, zodat deze weer aansluit op de huidige westelijke zijgevel. Wij adviseren om ten behoeve van lichtintreding in het achterste dakschild gebruik te maken van dakramen en om deze niet in het voorste dakschild aan te brengen.

08-09-2017

Jos en Bauke Hüsken

Cultuurhistorisch Bureau Hüsken en Zoon

Eindhoven